

<https://doi.org/10.52326/csd2024.11>

ROMANIA'S BUDGET DEFICIT IN THE EUROPEAN CONTEXT

DEFICITUL BUGETAR AL ROMÂNIEI ÎN CONTEXTUL EUROPEAN

Cătălin DRĂGOI

“Victor Slăvescu” Centre for Financial and Monetary Research, Romanian Academy, Romania

Abstract. Twin deficits are a chronic problem of the Romanian economy, which has worsened in recent years amid global crises. Even if some of the existing global economic conditions have improved (we refer in particular to the decline in commodity, oil, natural gas and energy prices and the sustained economic growth in the US and globally), Romania will have a current account deficit in the coming years, which will gradually decline. In order to reduce these shortcomings, the government needs to take a package of measures including budgetary policies (increasing budget revenues by increasing collection, reducing budget expenditures by making the budgetary apparatus more efficient and reducing its expenditures, directing expenditures towards infrastructure investments that attract as much foreign direct investment as possible, or investments that tap the country's untapped potential in certain areas, monetary policies, foreign exchange policies whereby a certain exchange rate of the leu can encourage exports and decrease imports, and even tariff barriers for products imported from outside the European Union. This paper aims at analyzing the current account deficit, the budget deficit and other relevant macroeconomic indicators in the countries of the European Union in order to have a picture of the imbalances of the Romanian economy in comparison with the economies of other European countries.

Keywords: *budget deficit, current account, external deficit*

JEL Code: *E60, H60.*

Abstract. Deficitele gemene reprezintă o problemă cronică a economiei românești, care s-a agravat în ultimii ani pe fondul crizelor globale. Chiar dacă unele dintre condițiile economice existente la nivel mondial s-au îmbunătățit, (ne referim în special la scăderea prețului materiilor prime, petrolului, gazelor naturale și energiei și la creșterea economică susținută în SUA dar și la nivel global), România va avea un deficit de cont curent în următorii ani, care va scădea treptat. Pentru reducerea acestor deficiențe este necesar ca guvernul să ia un pachet de măsuri care să includă politici bugetare (creșterea veniturilor bugetare prin creșterea colectării, reducerea cheltuielilor bugetare, prin eficientizarea aparatului bugetar și reducerea cheltuielilor acestuia, orientarea cheltuielilor către investiții în infrastructură care să atragă investiții străine directe cât mai mari, sau investiții prin care se atinge potențialul neexploatat al țării în anumite domenii, politici monetare, politici valutare prin care un anumit cursul de schimb al leului poate încuraja exporturile și scădea importurile, și chiar barierele tarifare pentru produsele importate din afara Uniunii Europene. Lucrarea de față își propune să analizeze deficitul de cont curent, deficitul bugetar și alți indicatori macroeconomici relevanți în țările Uniunii Europene pentru a avea o imagine a dezechilibrului economiei românești în comparație cu economiile altor țări europene.

Cuvinte-cheie: *deficit bugetar, cont curent, deficit extern*

Lucrarea își propune să încadreze România într-un tablou mai amplu al țărilor din Uniunea Europeană în ceea ce privește evoluția produsului intern brut, soldul bugetului de stat, datoria publică, costul datoriei publice și inflația. Deficitul bugetar depinde de evoluția produsului intern brut, de aceea nivelul PIB-ului și evoluția acestuia sunt esențiale pentru a putea evalua corect soldul contului

curent și evoluția acestuia. Deficitele bugetare se transferă parțial către deficitul de cont curent. Datoria publică externă este direct corelată cu contul curent întrucât alături de investițiile străine directe sunt principalele surse de acoperire a deficitului, și, prin dobânzile plătite, contribuie la creșterea deficitului extern. În plus, dobânzile la care statul se împrumută vor greva bugetul de stat până la rambursarea împrumuturilor. Inflația internă și cea externă influențează producția bunurilor interne, dar și cererea de exporturi și importuri, precum și nivelurile dobânzilor practicate pe piața internă cât și pe cea externă. Pentru aceasta am folosit date oficiale Comisiei Europene existente pe site-ul Eurostat.

PIB-ul la nivelul țărilor Uniunii Europene.

În intervalul de 2014-2019, Uniunea Europeană a avut o creștere economică cu o medie de 2,2% pe an, în timp ce Zona euro a avut o rată de creștere de 2% pe an, economiile din afara zonei euro având o creștere mai rapidă, deoarece zona euro cuprinde economiile cele mai dezvoltate din UE cu un ritm de creștere ceva mai mic. În momentul declanșării pandemiei de Covid la nivelul Uniunii europene s-a înregistrat un recul de 5,6%, iar în zona euro această diminuare a activității economice a fost mai mare (-6,1%). Cele mai afectate economii europene în anul 2020 au fost cele care aveau dezvoltate un puternic sector al serviciilor, în special cele cu un turism dezvoltat. Toate țările din Uniunea Europeană au avut o scădere a PIB-ului în anul 2020. Anul 2021 a fost un an de revenire a activităților economice, cele mai multe țări reușind să recupereze scăderea din anul anterior, toate având o creștere economică pozitivă, la nivelul Uniunii Europene creșterea PIB-ului a fost de 6%, iar la nivelul zonei euro de numai 5,9%, țările din afara zonei euro reușind o performanță economică mai bună. Și anul 2022 a fost un an de creștere economică susținută și țările care au fost cel mai afectate de pandemie au depășit valorile PIB-ului de dinaintea anului 2020 (Franța, Grecia, Italia, Spania). Pentru că declinul economic al României nu a fost foarte mare în anul 2020 pe fondul pandemiei, creșterea din anul 2021, care a fost mai degrabă o revenire a economiei către valorile din anii anteriori nu a fost la fel de mare ca în țările mai puternic afectate. Totuși în anul 2022 creșterea PIB-ului României a fost mai mare decât media la nivel european (atât UE cât și Zona Euro)

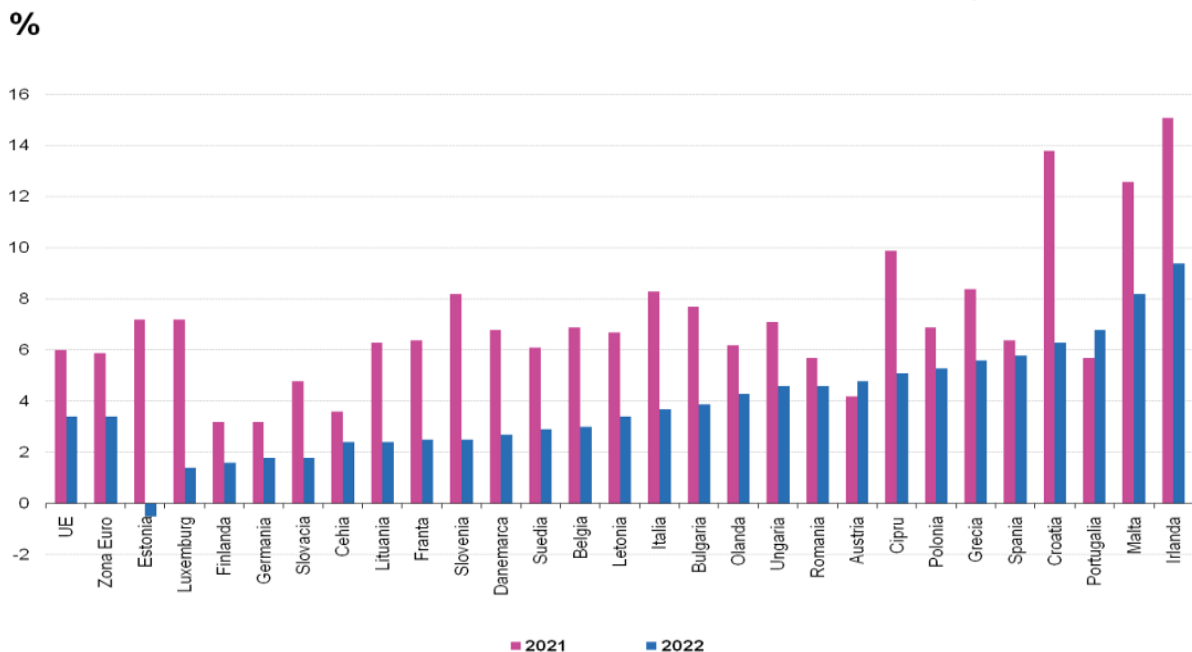

Figura 1. Creșterea PIB în țările UE, 2021-2022, (an/an)

Sursa: Eurostat

Rata anuală a inflației în țările UE.

Rata medie a inflației pentru Uniunea Europeană și pentru zona euro a fost cuprinsă între 0,1% și 1,8% în perioada 2014-2019, o inflație mică ținută sub control. În anul 2020 datorită scăderii bruște a cererii de bunuri și servicii, rata inflației înregistrat valori mai mici ca anul anterior în aproape toate țările UE, iar în câteva țări se înregistrează o scăderea inflației până la valori negative (deflație).

În anul 2021 datorită războiului din Ucraina și sancțiunilor impuse Rusiei, prețurile la gaz natural, energie, alimente, materii prime încep să crească progresiv la nivel mondial, și implicit în țările europene. Anul 2022 aduce valori extrem de mari ale inflației la nivel mondial și implicit la nivelul Uniunii Europene și a țărilor UE, 12 dintre acestea având o rată a inflației de două cifre cu maxime în țările baltice dar și în celelalte țări din estul Europei.

Majorarea prețurilor la nivelul UE, principalul partener comercial al României explică parțial creșterea valorii importurilor românești. Dacă în anul 2021 rata inflației în România este aproximativ egală cu media la nivel european fiind mai mare doar cu un punct procentual, în anul 2022 rata inflației în România accelerează mai mult decât media atât la nivelul UE cât și a Zonei Euro diferența ajungând la aproximativ trei puncte procentuale.

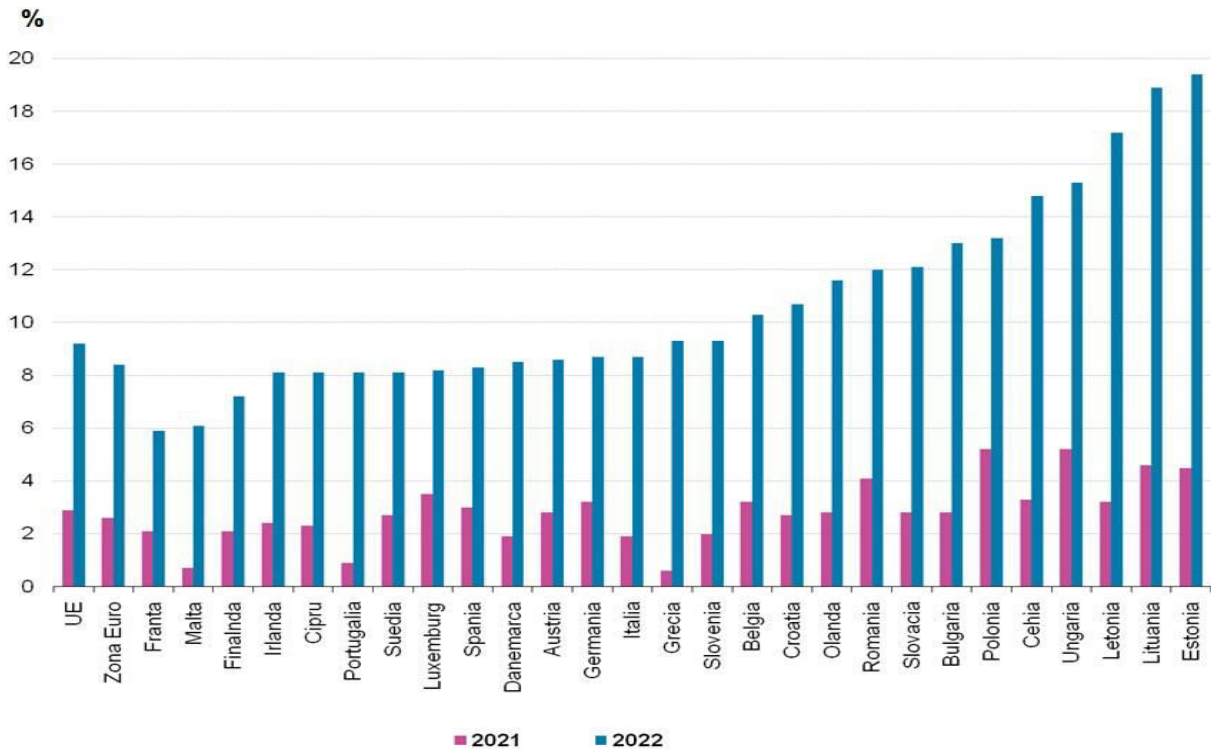
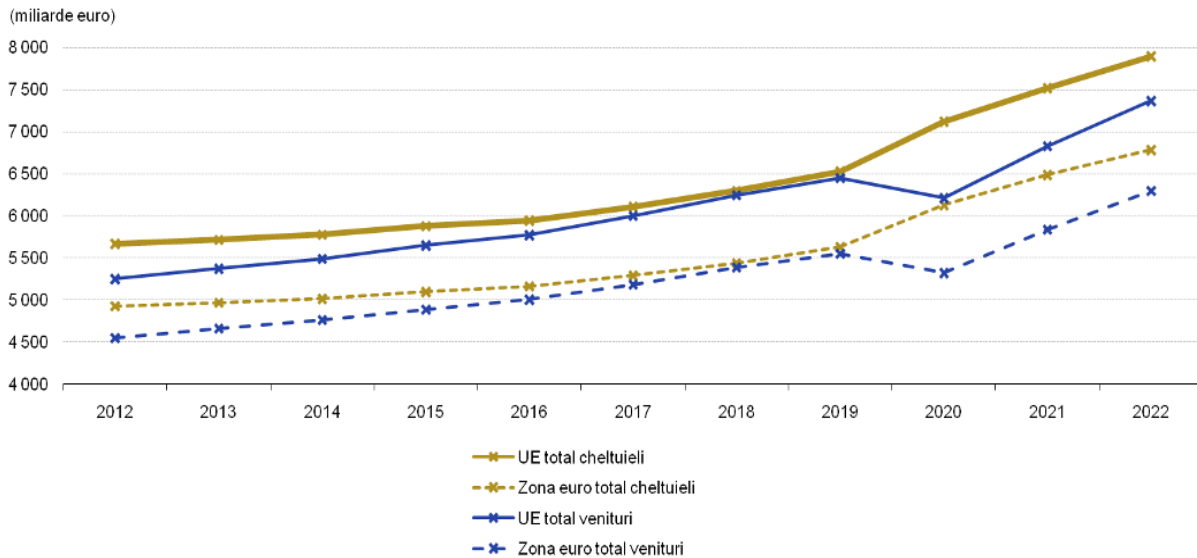

Figura 2. Rata inflației în țările UE, 2021-2022

Sursa: Eurostat

Venituri și cheltuieli publice totale în UE și Zona Euro.

În termeni absoluți, în perioada 2012-2018 în UE și în zona euro, cheltuielile totale ale administrațiilor publice au crescut într-un ritm mai lent decât veniturile totale ale administrațiilor publice, ceea ce a condus la scăderea deficitelor. Această tendință s-a oprit în 2019, când cheltuielile au crescut mai rapid decât veniturile atât în UE, cât și în zona euro, rezultând o creștere a deficitului. În 2020, veniturile totale au scăzut cu 3,7% în UE și 4,1% în zona euro, în timp ce cheltuielile totale au crescut cu 9,0% în UE și cu 8,9% în zona euro. În 2020, scăderea veniturilor totale guvernamentale s-a datorat atât efectelor stabilizatoare automate ale veniturilor fiscale, cât și din cauza măsurilor active de reducere a impozitelor pentru a atenua declinul economic cauzat de măsurile adoptate de autorități pentru a împiedica răspândirea COVID-19. În 2021, veniturile guvernamentale au crescut cu 9,9% la nivelul UE și 9,7% la nivelul zonei euro, în timp ce cheltuielile au crescut cu 5,6% la nivelul UE și 5,8% la nivelul zonei euro, reducând decalajul dintre cei doi indicatori, și implicit contribuind la diminuarea deficitelor bugetare. Această reducere a decalajului a continuat în 2022, când veniturile guvernamentale au crescut cu 7,9% la nivelul UE și zona euro, în timp ce cheltuielile au crescut cu 5,0% la nivelul UE și cu 4,6% la nivelul zonei euro.

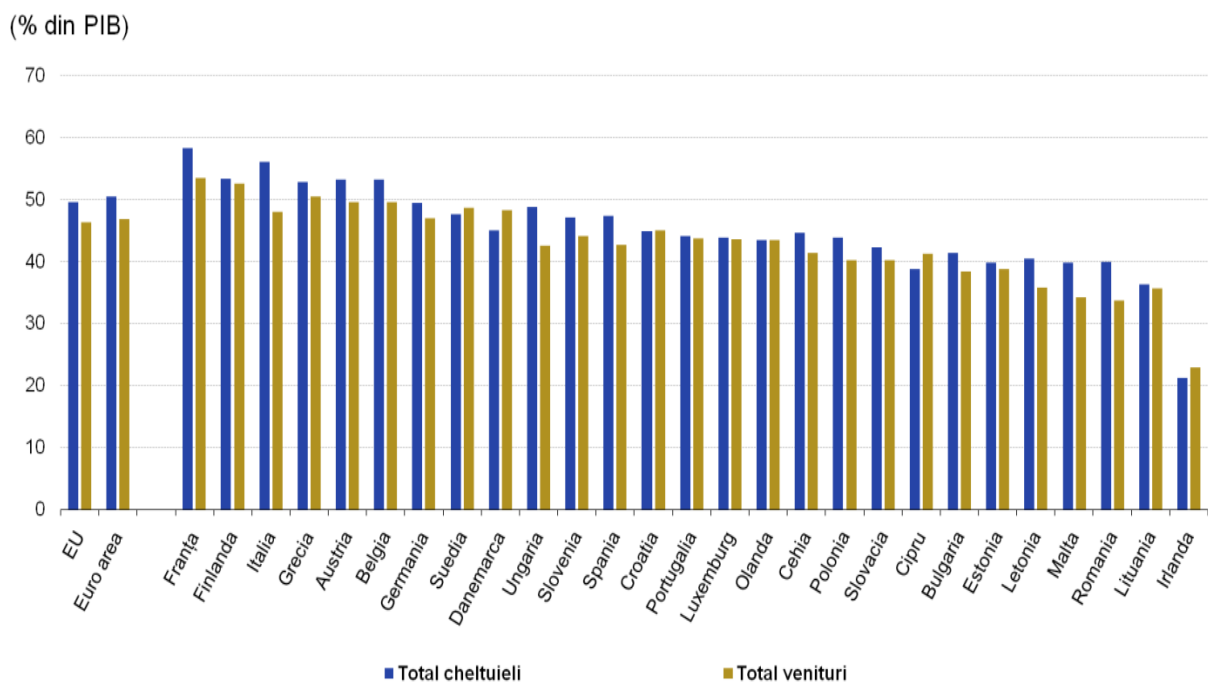

Figura 3. Venituri si cheltuieli publice totale UE si Zona Euro, 2012-2022

Sursa: Eurostat

Venituri și cheltuieli guvernamentale în țările UE.

În 2022, statele membre ale UE cu cele mai ridicate niveluri de cheltuieli și venituri guvernamentale ca pondere din PIB au fost Franța, Finlanda, Italia, Grecia, Austria și Belgia. Șapte state membre ale UE între care și România, au avut rate ale veniturilor și cheltuielilor guvernamentale raportate la PIB relativ scăzute (mai puțin de 40% din PIB). Cum în mod ideal cheltuielile bugetare sunt egale cu veniturile bugetare, țările care au venituri bugetare mari au și cheltuieli bugetare mari raportate la PIB, iar la țările la care se înregistrează venituri bugetare mici implicit și cheltuielile bugetare raportate la PIB sunt proporționale cu veniturile (deci sunt mici). Cu cât o țară are o economie mai dezvoltată cu atât nivelul de impozitare poate fi mai ridicat, pentru țările mai puțin dezvoltate economic o impozitare crescută poate avea ca rezultat diminuarea activităților economice. Așa cum se remarcă din figura 4. România are un grad mic al veniturilor bugetare raportat la PIB comparativ cu celelalte țări din Uniunea Europeană, (36% din PIB față de 46% din PIB media UE)

Figura 41. Venituri și cheltuieli guvernamentale în țările UE, (% în PIB), 2022

Sursa: Eurostat

Soldul bugetar în țările UE

Față de nivelul prepandemic 2019, când doar 8 state aveau deficite bugetare, relativ mici raportate la PIB (între 0% și 4,3%), în anul 2020, 27 din cele 28 de state ale Uniunii Europene au deficite bugetare, multe cu valori ridicate cuprinse între 6% și 10% din PIB (inclusiv România cu -9,3%). În anii următori se reușește o îmbunătățire progresivă a acestui indicator.

Măsurile de cheltuieli pentru limitarea răspândirii pandemiei de COVID-19 au avut un impact economic și social puternic, resimțit în scăderea PIB-ului nominal între 2019 și 2020, precum și în deteriorarea accentuată a deficitului bugetar și a datoriei publice în 2020.

La nivelul anului 2022 se remarcă faptul că majoritatea statelor Uniunii Europene au deficit bugetar (22 de state membre) și implicit la nivelul UE și al zonei euro pe ansamblu se înregistrează deficit. Cele mai mari deficite au fost înregistrate în Italia (-8,0%), România (-6,3%), și Ungaria (-6,2%). Douăsprezece state membre au avut deficite mai mari de 3% din PIB, limita impusă de criteriul de la Maastricht privind deficitul bugetar, în general cele mai mari fiind în noile state membre, dar au existat și dintre vechile state membre economii cu deficite bugetare mari. Cinci state membre au raportat excedent, cele mai mari fiind înregistrate în Danemarca (+3,3%), Cipru (+2,4%) și Irlanda (+1,7%).

Deficitul bugetar al României este al doilea cel mai mare după cel al Italiei și pentru anul 2021 și pentru anul 2022.

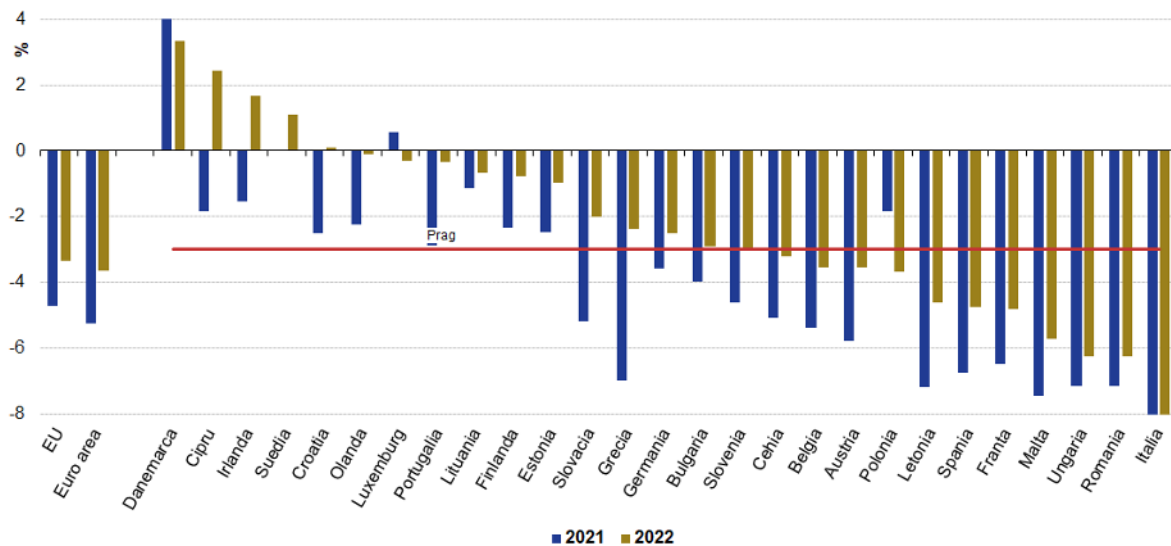

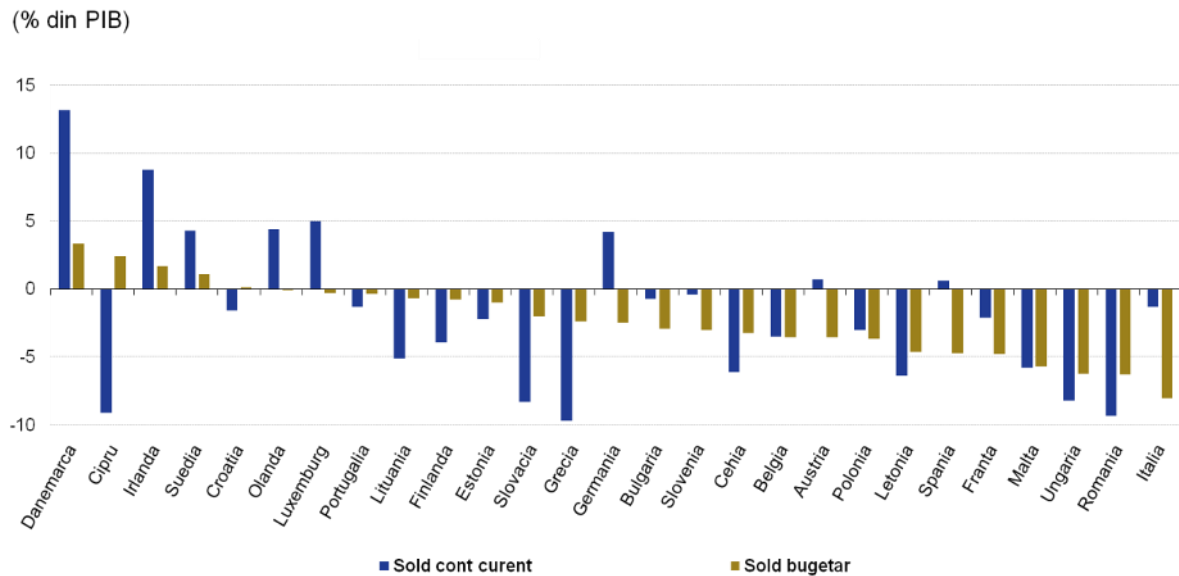
Figura 5. Soldul bugetar în țările UE, în 2021 și 2022 (% în PIB)

Sursa: Eurostat

Soldul bugetar și soldul contului curent în țările UE

Nivelul ridicat al deficitului bugetar în România explică, într-o oarecare măsură, deficitul de cont curent, conform ecuației deficitelor gemene.

Din graficul de mai jos observăm că există o interdependență între deficitul bugetar și deficitul de cont curent în majoritatea țărilor UE. Ca o regulă generală putem spune că țările cu excedent bugetar înregistrează excedent de cont curent (Danemarca, Irlanda, Suedia), iar țările cu deficit bugetar înregistrează și deficit de cont curent (Letonia, Malta Ungaria, România). Deficitul de cont curent al României este între cele mai mari din Uniunea Europeană alături de cel al Ciprului, al Greciei și al Ungariei. Dar și deficitul bugetar al României este între cele mai mari din Uniunea Europeană alături de cel al Italiei, Ungariei și al Maltei.

Figura 6. Soldul bugetar și soldul contului curent în țările UE, 2022, (% în PIB)

Sursa: Eurostat

Datoria guvernamentală în țările Uniunii Europene.

Urmând trendul deficitului bugetar, datoria guvernamentală crește puternic atât pe ansamblul Uniunii Europene cât și în majoritatea statelor componente, în anul 2020, atât datorită împrumuturilor nou contractate cât și diminuării produsului intern brut, dar în următorii doi ani datoria guvernamentală scade excepție făcând doar România, Luxemburg și Malta. Nivelul datoriei guvernamentale raportate la PIB a României în anul 2022 este mai mare cu peste 12 p.p față de nivelul prepandemic și cu 0,4 p.p. față de 2020 (anul pandemiei), deși țara noastră a reușit o bună recuperare economică în anul 2021 și o creștere cu un ritm printre cele mai mari la nivelul anului 2022. Motivul se găsește chiar în deficitul soldului bugetar care a impus contractarea de noi împrumuturi.

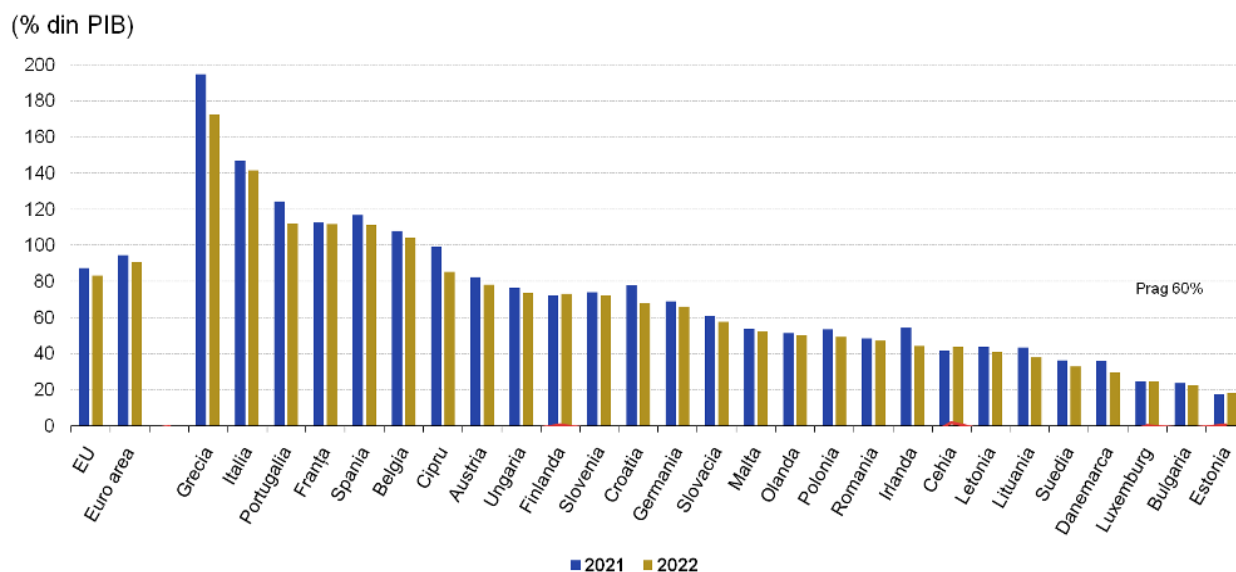
În UE (media UE), ponderea datoriei publice în PIB a scăzut de la 87,4% la sfârșitul lui 2021 la 83,5% la sfârșitul lui 2022, în timp ce în zona euro a scăzut de la 94,8% la 91,0 % (a se vedea figura 7.).

Statele Uniunii europene prin Pactului de stabilitate și creștere s-au angajat să își mențină deficitele bugetare și datoria publică sub anumite limite: deficitul bugetar al unui stat membru nu poate depăși 3% din produsul intern brut (PIB), în timp ce datoria acestuia nu trebuie să depășească 60% din PIB. Dacă un stat membru nu respectă aceste limite, pentru a determina statul în cauză să ia măsurile pentru a remedia situația se declanșează procedura de deficit excesiv, existând posibilitatea aplicării unor sancțiuni. Aceste limite ale deficitului și ale datoriei sunt de asemenea, criterii pentru aderarea la moneda euro, obiectiv pe care îl urmărește și România.

La sfârșitul anului 2022, 14 țări aveau rate dintre datoria publică brută și PIB sub criteriul de convergență, cele mai scăzute au fost înregistrate în Estonia (18,5%), Bulgaria (22,6%), și Luxemburg (24,7%). Treisprezece state membre aveau rate ale datoriei publice mai mari de 60% din PIB, cele mai mari fiind înregistrate în Grecia (172,6%), Italia (141,7%), și Portugalia (112,4%).

La nivelul UE și al zonei euro, scăderile raportului datoriei în PIB în 2022 se datorează majorării PIB care depășește creșterile datoriei publice în termeni absoluți. Datoria a crescut când guvernele au fost nevoite să se împrumute pentru finanțarea deficitelor.

Chiar dacă datoria guvernamentală a României nu este mare comparată cu media europeană, problema este deficitul bugetar este susținut cu împrumuturi atât de pe piața internă cât și de pe cea externă, se află într-o dinamică ascendentă, urmând ca în anii următori să depășească pragul de 50% din PIB.

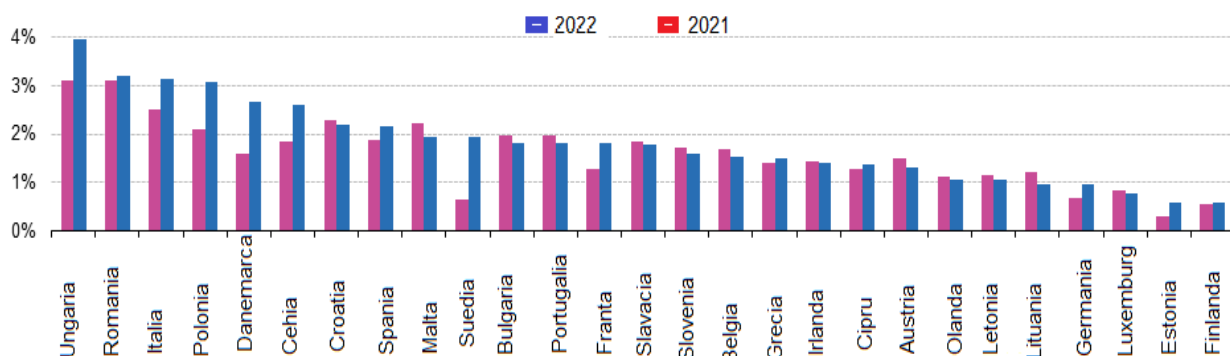
Figura 7. Datoria guvernamentală 2021 și 2022, (% din PIB)

Sursa: Eurostat

Costul mediu al datoriei publice pentru țările Uniunii Europene.

Pentru anul 2022 costul mediu aparent al datoriei publice centrale (dobânda acumulată plătită în perioada ca procent din datoria medie restantă) arată diferențele trecute și prezente între țări în ceea ce privește condițiile de acces pe piețele financiare. Costul mediu al datoriei brute a guvernului central în 2022 a variat de la valorile minime de 0,6% în Finlanda și Estonia, și 0,8% în Luxemburg la maximele de 4,0 % în Ungaria, 3,2 % în România și Italia și 3,1% în Polonia. Este de remarcat faptul că la valorile minime Estonia și Luxemburg au datorii guvernamentale foarte mici, dar Finlanda are o datorie ridicată, în timp ce la țările cu costuri ridicate, Italia și Ungaria au datorii guvernamentale mari (în special Italia) în timp ce România și Polonia au datorii guvernamentale care se apropie de valoare de 50% din PIB. Față de anul anterior România are o creștere foarte mică a costului împrumuturilor, în timp ce celelalte țări cu costuri mari au înregistrat o creștere abruptă a acestor costuri de aproximativ 1p.p. (Ungaria, Polonia, Danemarca).

Nivelul ridicat al costului mediu al datoriei publice reprezintă o povară pentru România atât asupra soldului bugetar, cât și asupra soldului contului curent în sensul majorării deficitelor acestora.

Figura 8. Costul mediu al datoriei publice, 2021-2022

Sursa: Eurostat

Concluzii

La finalul anului 2022 situația economică a României e caracterizată de creștere economică mai mare decât media statelor componente a Uniunii Europene, dar acest fapt pozitiv este însoțit de fenomene economice negative, deficit bugetar crescut, între cele mai mari din UE, venituri bugetare mici raportate la PIB dar întrecute de cheltuielile bugetare, deficit de cont curent, deasemeni între cele mai mari dintre statele Uniunii Europene, inflație mare și cu trend crescător, datorie

guvernamentală în creștere mai rapidă decât creșterea economică, și un cost al datoriei publice foarte ridicat (costul la care se împrumută România). Pentru reducerea acestor dezechilibre este necesar ca guvernul să aplice un mix de politici care să conducă la dminuarea deficitului bugetar prin creșterea veniturilor bugetare (prin creșterea gradului de colectare), și reducerea cheltuielilor bugetare până la un nivel concordant cu veniturile, prin eficientizarea aparatului bugetar și reducerea cheltuielilor acestuia, investiții în infrastructură care să atragă investiții private directe cât mai mari, în special investiții în domeniile de vârf, în domeniile cu valoare adăugată mare dar si investiții prin care se atinge potențialul neexploatat al țării în anumite domenii, politici monetare, politici valutare prin care un anumit cursul de schimb al leului poate ajuta exporturile și diminuea importurile, diminuând astfel deficitul extern, etc.

Referințe

1. Dumbravă M., *Balanța de plăți externe – instrument de analiză macroeconomică*, Economie teoretică și aplicată, <https://www.scribd.com/document/399789158/75-pdf>
2. Daianu, D. (2023), *Dezechilibrul extern: cateva observatii si conjecturi* <http://www.consiliulfiscal.ro/Dezechilibrul%20extern%20analiza.pdf>
3. Obstfeld, M. (2012). *Does the current account still matter?* (No. w17877). National Bureau of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w17877>
4. Popa, C. (2023), *Deficitul extern reprezintă un risc major pentru România*, <https://romania.europalibera.org/a/avertismente-bnr-viceguvernator-cristian-popa/32396333.html>
6. <https://ec.europa.eu/eurostat/>